

KIESRAAD

Aan
de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De heer mr. K.G. de Vries
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Min. BZK			
afdeling:	CW		
agendano:	CW00/98821		
Ingek.:	24 NOV 2000		

Bijlagen	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Datum
-	CW2000/U91698	KR00/U98085	24 november 2000
Inlichtingen bij		Doorkiesnummer	
Mw. mr. A.G. van Dijk		070-426 8523	
Onderwerp			

Wijziging Kiesbesluit i.v.m. goedkeuring en gebruik van stembalies voor meer dan twee stemmingen

Zeer geachte heer De Vries,

Bij brief van 27 oktober 2000 heeft u de Kiesraad advies gevraagd over een voorstel tot wijziging van het Kiesbesluit in verband met de goedkeuring en het gebruik van stembalies voor meer dan twee stemmingen tegelijkertijd. Het voorstel houdt onder meer verband met het voorstel voor de Tijdelijke referendumwet. Inwerkingtreding van de Tijdelijke referendumwet doet de kans dat er meer dan twee stemmingen tegelijkertijd worden gehouden, toenemen. Onder de huidige regelgeving kan een stembalie voor niet meer dan twee stemmingen tegelijkertijd worden goedgekeurd en gebruikt. De Kiesraad heeft hierop reeds gewezen in zijn advies van 24 november 1999 over de Tijdelijke referendumwet.

De Kiesraad stemt in met de keuze het gebruik van de stembalie voor meer dan twee stemmingen tegelijkertijd te regelen in het Kiesbesluit en met de daarvoor gegeven motivering in de nota van toelichting, en niet te kiezen voor een (tijdelijke) afwijking van het Kiesbesluit in het Tijdelijk referendumbesluit. Wel beveelt de Kiesraad aan in de nota van toelichting nadrukkelijk aan te geven dat artikel J 6 van de Kieswet, dat mede de basis biedt voor de in het Kiesbesluit voorgestelde wijzigingen, niet uitsluitend de combinatie van twee stemmingen toestaat. De tekst van artikel J 6 kan ten onrechte de suggestie wekken dat het uitsluitend mogelijk is een uit de Kieswet voortvloeiende stemming te combineren met één door de gemeenteraad uitgeschreven stemming en dus ziet op het houden van twee stemmingen tegelijkertijd. Indien dit het geval zou zijn, dan zou dit artikel uiteraard niet kunnen dienen als basis voor uitvoeringsvoorschriften ten behoeve van het houden van meer dan twee stemmingen tegelijk.

De Raad wijst erop dat ook de voorschriften met betrekking tot combinatie van stemmingen in het Kiesbesluit de suggestie kunnen wekken dat het om twee stemmingen gaat. Dit is bijvoorbeeld het geval in het te wijzigen artikel J 12a, waarin wordt gesproken over "de stemming ingevolge de Kieswet" en "de andere stemming".

Uit de aanhef van het voorstel blijkt dat de wijzigingen mede worden gebaseerd op artikel J 34 van de Kieswet. Dit betekent dat een voorhangprocedure nodig is. De Kiesraad betwijfelt of de grondslag van artikel J 34 juist is: de voorgestelde wijzigingen betreffen in

de eerste plaats voorschriften met het oog op de combinatie van stemmingen waarvoor artikel J 6 van de Kieswet de basis is en in de tweede plaats nadere regels voor de bij de stemming gebruikte *techniek* op grond van artikel J 33 van de Kieswet. Het gaat niet zozeer om nadere regels over het *stemmen* door middel van stemmachines.

In de nota van toelichting wordt opgemerkt dat het de bedoeling is, dat in het goedkeuringsbesluit wordt aangegeven voor hoeveel stemmingen tegelijk de stemmachine mag worden gebruikt. Impliciet volgt dit ook uit de voorgestelde tekst van artikel J 12a van het Kiesbesluit. De Kiesraad is hiervan geen voorstander. Het aantal stemmingen waarvoor een stemmachine, die geschikt is voor gebruik voor verscheidene stemmingen tegelijkertijd, kan worden ingezet is afhankelijk van het type stemming (bijvoorbeeld voor een verkiezing voor een vertegenwoordigend orgaan of voor een referendum). Praktisch zal het dan ook niet goed mogelijk zijn in een goedkeuringsbesluit aan te geven voor hoeveel stemmingen tegelijkertijd de stemmachine mag worden gebruikt. De Kiesraad adviseert daarom uit te gaan van goedkeuring van de stemmachine voor het gebruik van één stemming of voor het gebruik van meer dan een stemming tegelijkertijd. Gemeenten moeten vervolgens zelf beoordelen of in een concreet geval de stemmachine voor alle op dezelfde dag te houden stemmingen kan worden ingezet. Hierbij zal, afhankelijk van het type stemmachine, de omvang van het stempaneel een rol spelen. In het voorgestelde eerste lid van artikel J 14a, leest de Kiesraad overigens ook dat, anders dan blijkt de nota van toelichting is bedoeld, goedkeuring wordt gegeven voor het gebruik van één stemming of voor het gebruik van meer dan een stemming tegelijkertijd. Indien u het wenselijk acht dat de goedkeuring wordt gegeven voor een bepaald aantal stemmingen, dan dient dit in de tekst van artikel J 14a tot uitdrukking te worden gebracht. Indien de aanbeveling van de Kiesraad inzake de goedkeuring van stemmachines wordt gevolgd, moet in artikel J 12a van het Kiesbesluit "het desbetreffende aantal stemmingen tegelijk" worden vervangen door: "meer dan een stemming tegelijk".

Met de voorgestelde wijziging van artikel J 15a stemt de Kiesraad in. Uit de nota van toelichting blijkt weliswaar dat met "verkiezingen" in het huidige artikel J 15a niet uitsluitend verkiezingen in enge zin worden bedoeld - bij de totstandkoming is met name ook gedacht aan stemmingen voor plaatselijke referenda - maar het voorgestelde begrip "stemmingen" geeft deze bedoeling duidelijker weer.

Voor het overige geeft het voorstel de Kiesraad geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Hoogachtend,

F.J.W.M. van Dooren, voorzitter

A.G. van Dijk, secretaris